

A close-up portrait of Tomasz Jedrowski, a young man with dark, curly hair, looking directly at the camera. The background is a textured, dark green and brownish-green, suggesting an outdoor setting. The lighting is soft, highlighting his facial features.

Tomasz Jedrowski

*Apie jaunos meilės malonumą bei skausmą,
apie tai, ką reiškia alkti laisvės ir kito žmogaus.*

Independent

baltos lankos

Plaukti tamsoje

Tomasz Jedrowski

Plaukti tamsoje

romanas

Iš anglų kalbos vertė Gabrielė Gailiūtė-Bernotienė

baltos lankos

3 skyrius

Prisimenu, kaip išvažiavo autobusas su kitais, o mudu likome. Diena buvo apniukusi. Su kuprinėmis ant pečių, rankomis suėmę diržus, ėjome kaimo keliu tikėdamiesi ką nors susistabdyti. Nervinausi, kalbėjomės mažai, bet mūsų tylą kažkodėl buvo sandoris. Jaučiausi kaip į laisvę paleistas paukščiukas, išsigandęs ir džiuginamas priešais atsivėrusios erdvės.

Pirmoji sustojusi mašina nuvežė mus į rytus. Pusamžis vairuotojas retsykais dirščiojo į mus, bet nieko neklausinėjo. Tylėdami važiavome kaimo keliais, apsodintais aukštais kaštonais, pro laukus, pakraščiais apaugusius aguonomis. Neįsivaizdavau, kur esame. Neturėjome žemėlapio, o kelio ženklų buvo mažai, bet net jei vietovardžių būtų buvę daugiau, man jie nieko nebūtų reiškę. Kol dairiausi po tas bevardes platybes, tu miegojai nusigręžęs į langą.

Kažkada popiet vairuotojas išleido mus kaimo kryžkelėje. Tu atplėšei tranzuotojų knygelės kuponą ir padavei jam.

– Tikiuosi, nusiūsit ir laimėsit džiovintuvą ar ką! – sušūkai, durelės užsitrenkė. Vairuotojas linktelėjo ir nulėkė į horizontą.

Į mus padvelkė stiprus, drėgnas vėjas. Dangus buvo pilnas juodų debesų, oras atrodė kaip įelektrintas. Tuomet, lyg spuste-

lėjus mygtuką, pradėjo lyti. Nebuvo jokio „galbūt“, jokios tarpinės būsenos. Pasipylė nevaržomai, lašai sunkūs lyg dažų, jų milijonas, o mes vidury kelio su krepšiais ir be lietsargio.

– Greičiau! – sušukai. – Ten, po medžiu!

Tekinas nulėkiau paskui tave per lauką, drabužiai jau tamsėjo nuo lietaus. Pasiėkėme ažuolą ir susėdome prie kamieno, saugomi jo lapų stogo. Lietus toliau talžė žemę, pasaulis pakvipto vandeniui ir dirva. Tuomet prieš akis trenkė žaibas – balto neono velnio šakės tamsiame horizonte. Iš paskos – griaustinis. Stebėjome reginį nuščiuvę ir sužavėti, nusibraukę nuo veidų šlapius plaukus, sunėrę rankas ant kelių. Ilgai taip sėdėjome žvelgdami į dangų, kol aprimo lietus.

– Tau kartais nesinori atsidurti kur nors kitur?

Pats nežinau, kaip sugalvojau tą klausimą.

Tu atsigręžei.

– Turi galvoj, Vakaruose, taip?

Linktelėjau stebėdamasis savo drąsa. Apie tai nesikalbėdavau daugiau su niekuo, vien su Karolina.

– Ne, – ramiai atsakei. – O ko?

– Nežinau. Man vis smalsu. Atrodo, ten viskas geriau. Gražiau. Laisviau. Nemanai? – Vilingai pažvelgiau į tave.

Tu papurtei galvą ir įsižiūrėjai į tolimą horizonto tašką.

– Turėjau suprasti, kad tu toks.

– Koks? – paklausiau staiga sunerimęs, svarstydamas, ar nebūsiu baisiai suklydęs.

Tu skubiai atsigręžei į mane.

– Svajoklis, – pasakei ir erzindamas plačiai nusišypsojai.

Žodis nuskardeno, o tavo šypsena taip arti mano veido šildė ir teikė palengvėjimą.

– O kuo blogai svajoti apie laisvę? – paklausiau.

– *Laisvę?* – Prunkštelėjai ir nusišypsojai, lyg jau daug kartų būtum dalyvavęs tokiame pokalbyje. – Visus metus valgyti apelsinus ir bananus – tau čia laisvė?

Šypsena dingo.

– Laisvė yra gauti, ko nori, – atsargiai atsakiau, – rinktis pačiam.

Tu prisimerkei.

– O manai, kad tai nieko nekainuoja? Manai, tie vakariečiai nepraleidžia viso gyvenimo dirbdami kaip robotai, uždirbdami vien tam, kad turėtų ką išleisti?

– Darbo aš nebijau. Jeigu tik už jį ką nors gauni.

– Kitur visada atrodo geriau, – tęsei nekreipdamas dėmesio į mano pastabą. – Čia tiek daug galimybių. Štai ir aš. – Čia, regis, truputį nuraudai, akimirką nuleidai akis. – Iš vargšų šeimos. O pirmas įgijau tikrą išsilavinimą. Netgi gavau papildomų taškų stodamas, nes mes iš darbininkų klasės. O dabar dirbsiu valdžiai. Čia laisvė. Kapitalizmo sąlygomis to niekada nebūčiau pasiekęs. Partija mumis rūpinasi. Kai susirgo mano motina... – nurijai seilę, balsas nusilpo, – ją išsiuntė į sanatoriją trims mėnesiams. *Trims mėnesiams*. Manai, kas nors Vakaruose šitai gautų? Nemokamai?

Pasimuisčiau, patogiau įsitaisiau ant storų medžio šaknų.

– Bet negi tau nerūpi, kad *mes* nesam iš tikrųjų laisvi? Mums sako tai, ką nori, ir viskas. Net negalime panorėję išvykti iš šalies. Mus *sulaiko*.

Tu sėdėjai labai ramiai, kurį laiką neatsakei.

– Kalbi baisiau, negu yra, – pagaliau pratarei. – O iš kur žinai, kad kur nors kitur iš tikrųjų geriau? Galiausiai tenka

suktis su tuo, ką turi. Štai kaip paprasta. – Nusišypsojai ir pažvelgei į mane. – Manyk, kad tai žaidimas – taisykles visi žino. O jei negali jų pakeisti, neverta jaudintis.

Pakilo šaltas vėjas ir aš sudrebėjau, pašiurpo rankos.

– Bet galbūt *galim* pakeisti, – atsakiau ir staiga pasijutau kvailas, lyg kabinčiausi to, ko jau nebėra.

Tu šyptelėjai. Mane ir stebino, ir ramino tai, kad tu visiškausiai nesijaudini.

– Atsakant į tavo klausimą... Būtų smagu kada nors nuvažiuoti, pasižiūrėti. Į Vakarų. Bet ne pabėgti. Aš ne toks kaip Deividas iš „Džiovanio kambario“. – Tu vėl nusišypsojai ir aš iškaitau. – Bet norėčiau pamatyti ką kita. Nes juk reikia viską išbandyti ir pamatyti pačiam, taip? – Tu pliaukštelėjai man per kelį ir atsistojai. – Eikš, svajokli, reikia judėti, jei nenorim nakvoti šiame lauke.

Nustojo lyti, visur aplink buvo tylu. Išlindo saulė, blausi, pasiruošusi leisti už horizonto. Ėjome keliu atkišę nykščius, bet mašinos nestojo. Ėjom ir ėjom, kol nusileido saulė, o mes vis dar niekur nebuvome nuėję. Laukai aplink buvo šlapi po lietaus, stovyklauti nepatogūs, nežinojome, ką daryti. Pagaliau radome ūkį, šeima sutiko mus priimti nakvynės. Ūkininko dukra parodė daržinę, ten leido miegoti. Atnešė duonos ir taukų, rijome juos kaip vilkai. Tada pasitiesėme ant šieno miegmaišius, vienas šalia kito.

– Labanakt, – pasakei išjungęs prožektorių.

Nusirengi be menkiausio drovesio, tavo siluetas tamsoje įlindo į miegmaišį šalia manęs. Girdėjau, kaip alsuoji, lyg tyliai dužtų bangos. Ir pamažu, lašas po lašo, vėl užėjo lietus. Barbeno į stogą lyg pirštai, repetuojantys akordus pianinu.

Gulėjome aukštiekninki ir klausėmės netardami žodžio. Jutau tave šalia, tavo kūnas, nors nejudantis, vis tiek atrodė kažkoks gyvas. Mano širdis daužėsi tankiau negu lietus. Staiga beviltiškai užsinorėjau prie tavęs priglusti. Jutau, kaip tavo kūnas mane traukia, tarsi artyn temptų virvelės. Bet negalėjau pajudėti. Dunksėjo širdies dūžiai, mano mintyse pirmyn atgal slinko šviesmečiai, ir kai jau pradėjau galvoti, kad niekada nebūsiu toks drąsus kaip tu, pasislinkai manęs link ir padėjai galvą man ant peties. Man sustojo širdis. Nedrįsau nė alsuoti. Tavo galva buvo sunki, tarsi šiltas marmuras, plaukai kuteno skruostą. Mane paralyžiavo galimybės nuojauta, įkliuvau tarp pilnatvės svaigulio ir netikrumo pragarmės. Pagalvojau, kaip įžūliai pasielgiau tą vakarą su Benieku prieš tiek metų, šokiuose, šviesoms užgesus. Kokios skausmingos ir nuspėjamos buvo to pasekmės. Vis dėlto kaip tik buvau spėjęs įsidrąsinti pagalvoti, koks jausmas būtų ranka liesti tau plaukus, kad tai visiškai teisinga, kad dabar – ne tada, bet tu sukuždėjai: „Labanakt, Liudziau“, ir pasislinkai šalin. Tuomet pirmą kartą mane taip pavadinai – malonybine vardo forma. Dėl to tuštuma ant peties liko dar sunkiau pakeliama.

– Labanakt, – tyliai atsakiau ir nosisukau užlietas gailėsčio. Ėmei alsuoti ramiai ir tolygiai. Mano mintys šuoliavo lyg patrakę žirgai. Naktį lijo toliau.

Kai ryte pabudau, pamačiau nuo alsavimo ramiai besikilojantį tavo kūną. Pro plyšius tarp medinių lentų į daržinę skverbėsi šviesos spinduliai, nušviesdami tave. Tavo petys buvo nusėtas strazdanėlių, jų anksčiau nebuvau pastebėjęs, atsitiktinių ir gražių lyg žvaigždynas.